

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Хміль Наталії Анатоліївни
на дисертацію Воронкіна Олексія Сергійовича
**„Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій
навчання студентів вищих навчальних закладів України
(друга половина ХХ – початок ХХІ століття)”,**
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Процес інформатизації суспільства ставить перед системою освіти завдання організувати навчання студентів таким чином, щоб вони були готові до успішної самореалізації, були здатними організовувати професійну взаємодію та спільно працювати над реалізацією різних проектів, могли швидко адаптуватися до стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, який пов'язаний із інтенсивним процесом формування нових інформаційних технологій, ресурсів, сервісів тощо.

Завдяки ІКТ змінюється характер передавання, здобуття і поширення знань, відкриваються небачені можливості для оновлення змісту навчання і методів викладання, розширюється доступ до вищої освіти, якісно змінюється роль педагога в навчальному процесі, з'являються нові технології навчання. Тому звернення у дисертаційному дослідженні до глибокого й усебічного вивчення та аналізу теоретичних аспектів проблеми інформатизації освітнього процесу у вищому навчальному закладі з метою виявлення особливостей та тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України в досліджуваний період та окреслення перспектив їхнього подальшого розвитку, беззаперечно, є актуальним і своєчасним.

Відповідно погоджуємося з дисертантом стосовно того, що зазначена проблема не отримала належного висвітлення у вітчизняній педагогічній науці. На сьогодні у науковому педагогічному доробку в Україні відсутній системний історико-педагогічний аналіз й осмислення сукупності чинників ретроспективного та перспективного характеру, що впливають на процес упровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання в освітній

процес ВНЗ, що засвідчує наукову новизну і практичну значущість представленої дисертації.

Проведена експертиза дисертаційного дослідження переконливо доводить, що структура дисертації Воронкіна О.С. відображає послідовність виконання завдань, сформульованих автором для вирішення досліджуваної проблеми. Робота складається із списку умовних скорочень, вступу, двох розділів, кожен з яких закінчується висновками, загальних висновків, списку використаних джерел і 21-го додатка, оформлених окремим томом на 178 сторінках.

Дисертант на достатньо науковому рівні обґрунтував вибір теми, окреслив конкретні завдання, ретельно визначив увесь методологічний апарат дослідження. Не викликає заперечень і структура дисертації, яка повністю охоплює головні складові елементи окресленої проблеми відповідно до мети та завдань роботи. У вступі досить повно охарактеризовані методи дослідження і вказано, як того вимагає, з якою метою вони застосовувалися, коректне їх використання у ході дослідження забезпечили отримання ним достовірних даних.

Заслуговує на високу оцінку *джерельна база* наукового дослідження. Дисертантом опрацьовано 1117 джерел, із них 105- англійською мовою, що свідчить про обізнаність автора в актуальних питаннях із досліджуваної проблеми.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше визначено тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. у чотирьох вимірах (методологічний, психолого-педагогічний, організаційний, програмно-апаратний); розроблено періодизацію розвитку ІКТН студентів ВНЗ України в означений період та здійснено змістовно-інтерпретаційне наповнення семи етапів, що віддзеркалює особливості цього розвитку; сформульовано перспективи подальшого розвитку ІКТН студентів ВНЗ України, що визначають орієнтири майбутньої освітньої політики у сфері інформатизації освіти.

До наукового обігу введено маловідомі архівні документи, пов'язанні з

розвитком і впровадженням ІКТ у навчально-виховний процес ВНЗ України в досліджуваний період (додаток 3, зокрема 3.1, 3.2, 3.3 та ін.).

Незаперечним є практичне значення роботи, яке полягає в тому, що розроблено і впроваджено в освітній процес інформаційно-освітній портал „Технології дистанційної освіти” (<http://tdo.at.ua>), навчальний посібник „Основи використання інформаційно-комп’ютерних технологій у сучасній вищій школі” та бібліографічний покажчик „Інформаційно-комунікаційні технології навчання на сторінках вітчизняних періодичних фахових видань (1950 – 2014)”, який надасть можливість оптимізувати пошук необхідних даних, заощадити час на їх отримання та підвищити якість опрацювання потрібної інформації.

Основні результати дисертаційного дослідження Воронкіна О.С. отримали апробацію на 3 міжнародних та 1 Всеукраїнській науково-практичній конференції. Зміст дисертації відображено в 17-и одноосібних публікаціях та 4 – у співавторстві, з них: 10 статей у наукових фахових виданнях України, 3 – у виданнях, включених до наукометричних баз, 2 колективні монографії, 1 навчальний посібник, 1 бібліографічний покажчик.

Результативність дослідження підтверджується актами про впровадження положень дослідження в практику. Слід вітати широке використання дисертантом таблиць і рисунків для посилення презентації здобутих результатів.

У першому розділі дисертантом проведено аналіз досліджень із проблеми розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання у вищій школі, що передбачено першим завданням, охарактеризовано понятійно-термінологічний апарат дослідження, автором уточнено сутність поняття «інформаційно-комунікаційна технологія навчання» (стр. 55), узагальнено сутність та розкрито структуру компонентів поняття інформаційно-комунікаційна технологія навчання (§1.2).

Варта уваги обґрунтована автором *класифікація інформаційно-комунікаційних технологій навчання*, що здійснювалася з використанням фасетного методу, застосування якого дозволило йому виокремити та обґрунтувати такі класифікаційні ознаки, як: технології організації навчального

процесу, психолого-педагогічні концепції, форма навчання, методи навчання, рівень охоплення аудиторії, режим взаємодії викладача та студента, функції програмних засобів, технологія використання програмних засобів, ступінь інтелектуальності програмних засобів, платформи навчання, структура змісту навчального курсу (§1.2 стр. 56-59).

Вагомим дослідницьким результатом вважаємо *періодизацію розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України в другій половині XX – на початку XXI століття*. Автору, з урахуванням статистичного опрацювання результатів наукометричного аналізу педагогічної періодики, вдалося обґрунтувати сім якісно відмінних етапів. Головним критерієм для їх виокремлення було обрано динаміку розвитку понятійно-термінологічної системи досліджуваної проблеми, яка вивчалася на основі аналізу змісту таких педагогічних журналів, як-от: («Радянська (Рідна школа), «Советская педагогика», «Педагогіка і психологія», «Інформаційні технології в освіті») (§1.3).

У другому розділі автором, відповідно до семи виокремлених ним етапів, здійснено всебічне висвітлення особливостей розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (§§ 3.1., 3.2.), що дало йому можливість визначити тенденції цього розвитку на методологічному, психолого-педагогічному, організаційному та програмно-апаратному рівнях.

Вагомим дослідницьким результатом вважаємо проведене експертне оцінювання, яке дозволило автору спрогнозувати *перспективи розвитку ІКТН студентів вишів*. Детально розроблена ним анкета, застосований комплекс методів, зокрема методів математико-статистичної обробки даних, підтверджують достовірність і надійність отриманих результатів (стр. 171-184; додаток Т, Ф).

Слід наголосити, що і висновки до розділів, і загальні висновки відзначаються логікою аргументації, повнотою узагальнень. Їхній зміст переконує у тому, що автор досяг сформульованої мети дослідження і виконав зазначені ним у вступі завдання

дослідження. Дисертація написана гарною мовою, оформлена згідно з чинними вимогами.

Загалом зміст дисертації дає підстави стверджувати, що виконане дослідження є ґрунтовним, самостійним і завершеним, його результати мість наукову новизну, мають теоретичне і практичне значення, пройшли необхідну апробацію під час обговорень на міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Високо оцінюючи дисертаційну роботу О.С. Воронкіна, зазначимо, що вона не позбавлена певних недоліків та дискусійних моментів, а саме:

1. Як зазначалося вище, здобутком дисертанта є розроблення авторської періодизації розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття (параграф 1.3.). У якості критерію періодизації ним розглядалася динаміка понятійно-термінологічної системи досліджуваної проблеми, яка вивчалась на основі змісту педагогічної періодики («Радянська (Рідна) школа», «Советская школа», «Інформаційні технології в освіті»). Вважаємо, що дисертаційне дослідження виграло б, якби автор проаналізував і публікації вітчизняних науково-методичних збірників «Педагогіка» та «Програмоване навчання», а також статті електронного фахового видання Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України «Інформаційні технології і засоби навчання» (заснований у 2006 р.).

2. У представлених у дисертації рисунках (див., наприклад, рис. 1.6, рис. 1.7, рис. Ж 1., рис. Ж 2. та ін.) відсутні підписи вісі ординат (вісь У), що ускладнює їх сприйняття.

3. Як зазначалося вище, здобутком Воронкіна О.С. є характеристика особливостей розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України в досліджуваний період (с. 102-153). Водночас, бракує розкриття дисертантом негативних аспектів їх використання у навчальному процесі.

4. Бажано було б розробити і подати у додатках короткий термінологічний словник понятійного апарату інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів ВНЗ.

Наголосимо, що висловлені вище зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження, яке виконане на високому теоретичному рівні й свідчить про те, що дисертант виявив ерудицію та вміння успішно проводити теоретичний аналіз наукових джерел, робить логічні та ґрунтовні висновки.

Зміст автореферату і наукові публікації О.С. Воронкіна адекватно відображає основні положення, результати і висновки, викладені у дисертаційній роботі. Вони підтверджують відповідний чинним вимогам науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи.

На підставі викладеного вважаємо, що дисертаційна робота „Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)” відповідає чинним вимогам до кандидатських дисертацій згідно з «Порядком присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567, а тому її автор – Воронкін Олексій Сергійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри інформатики

Комунального закладу

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Н. А. Хміль

Підпис	<i>Хміль Н.А.</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>[Signature]</i>
« 16 »	06
	2016 рік